

[یک فیلم
چندنگاه]

میشایل هانکه

روبان سفید

به کوشش حامد عزیزیان و حمید باقری

نشر بصیرت

فهرست

مقدمه ۹ | مشخصات فیلم ۱۵ | خلاصه داستان ۲۱ |
میشاییل هانکه؛ یک گاهنگاری ۲۳ | و اما روبان
سفید؛ گسست یا عصیان؟ پیتر برونه | ترجمه حمید
باقری ۳۳ | روبان سفید؛ پازل هانکه راجرایبیرت | ترجمه
حمید باقری ۴۵ | دنیای تکان دهنده روبان سفید؛ از کجا
می آید؟ به کجا می رود؟ تیم کاکول | ترجمه مهدی نوغانی ۵۱ |
گفت و گو با میشاییل هانکه درباره روبان سفید؛ تربیت
زمخت روی گروندمان | ترجمه حمید باقری ۶۳ | جایگاه
روبان سفید در سینمای میشاییل هانکه؛ شیطان
پنهان جان آر | ترجمه حامد عزیزیان ۸۹ | خشونت و بیداری
سینماتیک در روبان سفید؛ کژنمایی های زیبایی جیمز
ویلیامز | ترجمه حامد عزیزیان ۱۰۳ | مشخصات مقالات ۱۲۰ |

۱۹۴۲:

تولد در ۲۳ مارس در شهر مونیخ آلمان در یک خانواده هنری و با ملیت اتریشی. پدرش فریتس هانکه^۱ کارگردان تئاتر و مادرش بثاتریس فون دگنشیلد^۲ بازیگر تئاتر بود. هانکه در شهر واینر نوشتات اتریش بار آمد و همان جا نیز به مدرسه رفت.

۱۹۶۶-۱۹۷۰:

هانکه ابتدا می خواست به موسیقی بپردازد و نوازنده پیانو شود اما پس اینکه ناپدری اش او را قانع کرد که بیانست چندان توانایی نخواهد شد از این کار منصرف گردید. هانکه بعدها از صداقت او تمجید کرد. پس از پایان تحصیلات در رشته های فلسفه، روان شناسی و تئاتر در دانشگاه وین، در مقام منتقد سینمایی، نویسنده و تدوینگر در ایستگاه رادیو تلویزیونی زودوستفونک (SWF) به کار پرداخت.

۱۹۷۴-۱۹۸۸:

آغاز کارگردانی در تلویزیون با فیلم پس از لیورپول^۳ (۱۹۷۴) و تداوم فیلمسازی تلویزیونی با سه راه به دریاچه^۴ (۱۹۷۶)، موش های قطبی: آرکادیا^۵ (۱۹۷۹)، موش های قطبی: زخمیان^۶ (۱۹۷۹)، ادگار آلن که بود؟^۷ (۱۹۸۴) و ...

۱۹۸۹-۱۹۹۴:

هانکه در سال ۱۹۸۹ با کارگردانی فیلم شبه تئاتری قاره هفتم^۸ با حضور دیتربرنر و بریژیت دال، فعالیت خود در دنیای سینما را آغاز می کند. قاره هفتم فیلمی تکان دهنده درباره وقایع نگاری زندگی روزمره اعضای یک خانواده اتریشی مقیم آلمان است که تصمیم به مهاجرت می گیرند

1. Fritz Haneke
2. Beatrix von Degenschild
3. Und was kommt danach? (After Liverpool)
4. Drei Wege zum See (Three Paths to the Lake)
5. Lemminge, Teil 1: Arkadien (Lemmings, Part 1: Arcadia)
6. Lemminge, Teil 2: Verletzungen (Lemmings, Part 2: Injuries)
7. Wer war Edgar Allan? (1984) (Who Was Edgar Allan?)
8. Der siebente Kontinent/ The Seventh Continent

تا زندگی جدیدی را آغاز کنند اما در پایان تصمیم می گیرند خودکشی کنند. هانکه با ساخت ویدیوی بنی^۱ (۱۹۹۲) نام خود را در محافل سینمایی اروپا بر زبان انداخت. این فیلم داستان زندگی نوجوانی منزوی به نام بنی است که شیفتگی بیمارگونه ای به دیدن تصاویر خشونت بار دارد و در نهایت تصمیم می گیرد که خود نیز دست به جنایت بزند و بخشی از نمایش خشونت باشد. ویدیوی بنی با استقبال منتقدین مواجه شد و جایزه انجمن منتقدین اروپایی را برای هانکه به ارمغان آورد. هانکه پس از ساخت فیلم تلویزیونی طغیان^۲ (۱۹۹۲) بر اساس داستانی از یوزف راث^۳، به تجربه آوانگارد ۷۱ قطعه از وقایع نگاری یک فرصت^۴ (۱۹۹۴) دست زد. این فیلمی نیمه تجربی است که در آن هانکه سعی می کند به کنکاشی بصری در رسانه، روایت های موازی و فروپاشی فرم بپردازد.

۱۹۹۵-۲۰۰۳:

در سال ۱۹۹۵ هانکه به همراه سینماگرانی چون جان بورمن، آنجلوپولوس، کوستا گاوراس، لاسه هالستروم، دیوید لینچ، آرتور پن، ژاک ریوت، ویم وندرس و ... در پروژه لومیر و شرکا^۵ شرکت می کند و فیلمی کوتاه در بزرگداشت سینما و برادران لومیر می سازد. در سال ۱۹۹۷ هانکه فیلم تلویزیونی قصر^۶ را بر اساس داستانی نوشته فرانتس کافکا کارگردانی می کند. بازی های مسخره^۷ (۱۹۹۷) یکی از جنجال برانگیزترین آثار هانکه لقب می گیرد. هانکه ابتدا قصد داشت این فیلم را در آمریکا و به زبان انگلیسی بسازد اما این کار ممکن نشد. هرچند که وی بعدها فیلم را به زبان انگلیسی دوباره سازی کرد. بازی های عجیب و غریب که در آن اولریش موهه و سوزان لوتهار ایفای نقش می کنند ماجرای گئورگ، همسرش هانا و دخترشان را بازگو می کند که برای گذراندن تعطیلات به کلبه کنار دریاچه شان در اتریش

1. Benny's Video
2. Die Rebellion (The Rebellion)
3. Moses Joseph Roth
4. 71 Fragmente einer Chronologie des Zufalls/ 71 Fragments of a Chronology of Chance
5. Lumière and Company
6. Das Schloß (The Castle)

۷. Funny Games: لازم به ذکر است که با توجه به داستان فیلم عنوان بازی های عجیب و غریب معادل صحیح تری است. اما در ایران این فیلم به بازی های مسخره معروف است.

می‌روند اما طولی نمی‌کشد که همسایه‌شان به نام فرد با هم دستی دو جوان اتریشی به آزار و اذیت و شکنجه‌شان دست می‌زنند. هرچند فیلم به خاطر خشونت آزاردهنده بی‌منطق‌اش جنجال فراوانی به پا کرد اما در مجموع به خاطر استفاده نوآورانه از فرم و اساسی روایت سینمایی مورد توجه منتقدین قرار گرفت و جایزه هوگوی نقره‌ای جشنواره فیلم شیکاگو را به دست آورد. هانکه سپس رمز ناشناخته^۱ (۲۰۰۰) را به زبان فرانسوی و با حضور ژولیت بینوش^۲ کارگردانی کرد. فیلم روایتی نامتعارف با ضرباهنگی کند از پاریس، برخورد‌های نژادی، بحران مهاجرت و برخورد‌های برآمده از سوءتفاهم افراد با ملیت‌های مختلف را به تصویر می‌کشد. هانکه با فیلم معلم پپانو^۳ (۲۰۰۱) خود را به عنوان کارگردانی مؤلف و بین‌المللی معرفی کرد. فیلم با بازی ایزابل اوبر^۴ و بنوا مازیمیل^۵، اقتباسی از داستانی به همین نام نوشته‌الفریده یلینک^۶ است و داستان زنی میانسال به نام اریکا را روایت می‌کند که در کنسرواتوار موسیقی وین به تدریس موسیقی می‌پردازد. اریکا هرچند از نظر کاری موفق است اما در زندگی خصوصی زنی سرخورده و گرفتار عقده‌های سرکوب شده است. او درگیر روابطی خود. دیگر آزارانه با یکی از شاگردانش به نام والتر می‌شود. معلم پپانو مورد استقبال فراوان قرار گرفت و در جشنواره کن جوایز بهترین بازیگر زن، بهترین بازیگر مرد و جایزه بزرگ هیأت داوران را به دست آورد و نامزد جایزه بفتای (آکادمی فیلم و تلویزیون بریتانیا) بهترین فیلم خارجی‌زبان شد. هانکه در سال ۲۰۰۲ در نظرسنجی مجله سایت اند ساوند از کارگردانان برای انتخاب بهترین فیلم‌های تاریخ سینما شرکت کرد و به ترتیب: ناگهان بالتازار (۱۹۶۶- روبر برسون)، لانسلوت دولاک (۱۹۷۴- روبر برسون)،

1 . Code inconnu: Récit incomplet de divers voyages/Code Unknown

۲ . Juliette Binoche (متولد ۱۹۶۴): بازیگر نامدار فرانسوی. با بازی در سلام بر مریم (۱۹۸۳- ژان لوک گدار)، خسارت (۱۹۹۲- لوتی مال) و آبی (۱۹۹۳- کیشلوفسکی) به شهرت رسید و در سال ۱۹۹۶ به خاطر بازی در فیلم بیمار انگلیسی (۱۹۹۶) برنده جایزه اسکار بهترین بازیگر نقش دوم زن شد.

3 . La Pianiste/The Piano Teacher

۴ . Isabelle Huppert (متولد ۱۹۵۳): از توانمندترین بازیگران فرانسوی که با بازی خیره‌کننده‌اش در فیلم ویولت نوزبه (۱۹۷۸- کلود شابرول) به شهرت رسید و جایزه بهترین بازیگر زن را از جشنواره کن دریافت کرد. او پر در سال ۲۰۰۱ به خاطر بازی در معلم پپانو بار دیگر برنده این جایزه شد. از دیگر آثار او می‌توان: لولو (۱۹۸۰- موریس پیالا)، دروازه بهشت (۱۹۸۱- مایکل چیمینو)، شهوت (۱۹۸۲- ژان لوک گدار) و عشق (۲۰۱۲- میشائیل هانکه) را نام برد.

۵ . Benoît Magimel (متولد ۱۹۷۴): بازیگر فرانسوی. به خاطر بازی در معلم پپانو جایزه بهترین بازیگر مرد را از جشنواره کن به دست آورد.

۶ . Elfriede Jelinek (متولد ۱۹۴۶): نویسنده اتریشی و برنده جایزه ادبی نوبل در سال ۲۰۰۴.